

לתגובות הערות: שגיא 054-6868199

זמני ת"א:

פְּנִימַת הַשָּׁבֶת: 17:11

יְצִיאַת הַשָּׁבֶת: 18:10

ר"ת: 18:45

לקבלת העלון במייל-

שלחו הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

בס"ד עלון מס' 389 22.2.2019 - יז' אדר א' תשע"ט

וְהַשְׁמַעְתִּי לְפָנָי צְדִיקִים וְיִשְׁאֵל בְּנֵי

פְּרִשֵׁת - כִּי תִשָּׂא

וְנָתַנוּ אִישׁ כְּפַר נַפְשׁוֹ (ל,יב)

אומר הגאון מוילנא: טעמי המקרא במלה "וְנָתַנוּ" הם "קדמא ואולא", ורמו יש בכך - שבנתינת תרומה יש להקדים ולתת. על פי זה ביאר הגאון את דברי הגמרא במסכת שבת (קנא ע"ב), המספרת שרב חייא אמר לאשתו, שאם יבוא עני לבקש לחם, עליה למהר לתת לו, כדי שאם הבנים שלהם יבקשו - גם להם ימהרו לתת. שאלה אשתו של רבי חייא, למה אתה מקלל אותנו, אמר לה רבי חייא: לא קללה היא, אלא "גלגל הוא שחוזר בעולם".

אומר הגר"א: את המלה "וְנָתַנוּ" - נתן לקרוא גם מהסוף להתחלה, ללמדנו כי "גלגל הוא שחוזר בעולם", היום אתה משופע בכסף ונותן לאחרים מחר נהפך עליך הגלגל ואתה מקבל. ומאחר שגלגל חוזר בעולם, והעשיר של היום עלול להיות עני מחר - יש למהר ולתת, כפי שנרמז בטעמים "קדמא ואולא" שעל המלה "וְנָתַנוּ".

החיד"א בספרו "מדבר קדמות" מביא: המילה צדקה באותיות א"ת ב"ש גם כן צדקה צ-ה ד-ק ק-ד ה-צ לרמוז לך, כי אדם שנותן צדקה מקבל בחזרה את כספו!...

אותו רעיון אומר רבי חיים קניבסקי שליט"א בספרו "ארחות יושר" על מצות כבוד אב ואם: מצות כיבוד אב ואם כדאי להשתדל לקיימה בשלמות, כי כפי שמתנהג האדם עם הוריו, כך ינהגו עמו בניו שלו. מדה כנגד מדה. אף תלמיד חכם - אם אינו מתנהג כשורה עם אביו, עלולים בניו לצאת אחר כך לתרבות רעה ר"ל. ה' יתברך יצילנו מכל זה.

לעומת זאת, מי שמכבד את אביו יזכה שבניו יכבדו אותו, ורמו לדבר מעשיו הרשע, אשר כיבד את אביו באופן מופלא, ועליו נאמר (בראשית כז, לא): "וַיָּבֵא לְאָבִיו". תיבות אלו נקראות הלוך ושוב אותו אופן, ואם נתחיל מסופן נקבל גם כן "וַיָּבֵא לְאָבִיו", וזאת על מנת לרמוז שאיך שתתנהג עם אביך כך יתנהגו איתך בניך. (להתעדן באהבתך)

וְאִמְלֵא אֶת־רוּחַ אֱלֹהִים בְּחַכְמָה (לא,ג)

היו שטענו שהמוניטין שיצא לסבא מסלבודקה בכל העולם כולו, עד שמעריציו כינוהו כגאון הניתוח בכוחות הנפש, באו לו בשל בינתו הגדולה. אבל הוא גער בהם ואמר שההצלחה נובעת אך ורק מתוך מסירות נפש לתורה וליראה.

הרמב"ן מביא ראייה מפרשתנו לכך שהחכמה לא באה לישראל כתוצאה מאמונו של המוח, שהרי מעולם לא התאמנו בני ישראל בשום מלאכת מחשבת, כי בהיותם במצרים נחסמה מהם הדרך להשגת החכמה. הרי רואים אנו בעליל עד כמה משפיע הרצון האמיץ להתאהב לפני הקדוש ברוך הוא – על חוכמתו של האדם, עד שבכח הרצון הזה זכו ישראל לחכמה.

כל החיים הם בית ספר אחד גדול של ניסיונות, וגם אם האדם בטוח שעבר את הניסיון האחד בהצלחה, עדין ממתנינים לו בדרכו הרבה ניסיונות אחרים, וצריך לאזור חיל ולעמד כנגדם, וכשהאדם עומד בניסיון, משלמים לו מן השמים שכר כפול ומכפל, וכמו שהיה אצל אביו של הרמ"א.

לא לחנם זכה רבי ישראל איסר"ל, לבן כמו הרמ"א. רבי משה איסרליש נולד בשנת ה'ר"פ בעיר קראקא לאביו רבי ישראל איסר"ל, שהיה עשיר גדול ומראשי הקהילה, ואחד משני סוחרים יהודים, שהמלך הפולני, זיגמונד, העניק להם רישיון לפתוח חנויות מסחריות ללא כל הגבלה.

רבי ישראל החזיק עסק גדול של אריגים, ומפני כבוד השבת היה נוהג לסגר את החנויות בערב שבת כבר בשעה 12 בצהרים. זאת ידעו כל לקוחותיו, אפילו שהחנות תהיה מלאה בקונים, יכריז רבי ישראל – בדיוק בשעה 12 – על נעילת החנות, ולא יעזרו תחנוניו של אף אחד.

פעם, ביום שישי, נכנס לחנות סוחר גדול ובקש לרכש כמות נכבדה מאד של סחורה. רבי ישראל איסר"ל מדד לו בדיוק את כמות הסחורה שביקש, והגיש לו את החשבון. הסוחר אמר לבעל החנות שהוא זקוק לכמות יותר גדולה של סחורה, אבל השעון הראה כבר על השעה 5 דקות לפני 12, וכיון שההכנה והמדידה של כמות כזו תארוך זמן רב, הציע אפוא ר' ישראל לסוחר לדחות את סיום העסקה ליום ראשון. אולם הסוחר דחה את ההצעה באמרו שיש עוד זמן רב עד לכניסת השבת, ואם לא יגמרו ביניהם עכשיו, יבטל את כל העסקה.

ר' ישראל הסביר לו שכך הוא נוהג תמיד, שבשעה 12 של יום שישי הוא סוגר את החנות, וגם עכשיו לא ישנה ממנהגו, גם אם מדבר בעסקה גדולה שיש בה חשש הפסד מרבה. הסוחר לא האמין למשמע אוזניו, והיה בטוח שהמוכר היהודי מהתל בו. וכי מי יהיה מוכן לתת לרוח שכזה לחמוק מבין אצבעותיו?! אבל כאשר השעון הצביע על השעה 12, בקש ר' ישראל סליחה מהסוחר, בקש ממנו לעזוב את המקום, וסגר את החנות על מנעול ובריח.

בליל שבת גלו לר' ישראל מן השמים שהיה זה עבורו ניסיון לבודקו האם יתפתה לרוח הגדול ויישאר בחנות, או שמא כבודה של השבת יעמד גם הפעם מול עיניו, והוא לא יותר על מנהגו הקבוע. מאחר שעמדת בניסיון, תזכה להוליד בן שיאיר את עיני העולם כלו, הבטיחו לו מן השמים. (ברכי נפשי)

וּשְׁמֵרְתֶם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם (לא,יד)
ה"בן איש חי" בספרו "בן יהוידע" מביא משל נפלא בענין:

היה פעם עשיר אחד שלצורך עסקיו נאלץ לנסוע למרחקים ואת משפחתו השאיר בעירו. אז לא היה טלפון והקשר עם משפחתו נותק לתקופה ארוכה. באחד הימים הוא רואה יהודי עני מעירו שהגיע למקום במטרה לאסוף נדבות. ניגש אליו ובירכו: "שלום עליכם", וגם הלה שמח לראותו: "עליכם השלום". "אולי אתה יודע מה נשמע עם המשפחה שלי, מה שלום כולם?" - שאל העשיר את ההלך העני. "אני מבקש ממך שתעזבני לנפשי כי חבל לי על הזמן", אמר העני. "עלי לאסוף כסף ואם אתחיל לספר לך מעשיות מהנעשה בעירנו, יכלה הזמן ולא אצליח לגייס אפילו פרוטה אחת לפורטה!". "אתה יודע מה", אמר העשיר, "אעשה איתך עסק. כמה הוא הסכום המרבי שהנך מרוויח ביום בקיבוץ הנדבות?" זרק לו סכום. "ובכן, מחר אתה לא הולך לקבץ נדבות כל היום, ובמקום זה תשב אתי ותספר לי בפרטי פרטים מה נשמע עם המשפחה ומה נשמע בעיר. את הכל אני רוצה שתאמר. עליך להיות פנוי בשבילי כל היום". העני הסכים. למחרת בבוקר, כשהגיע הזמן לקום, חשב העני לעצמו: "א'מחיה, יש זמן. היום לא צריך לעשות שנוי, אין צורך למהר לעבודה... קם מאוחר, בקושי התפלל, וזמן קצר אחרי כן כבר הלך שוב לישון. הרי לא צריך היום לעבוד, משלמים משכורת ללא עבודה... העשיר מצדו לא רצה להעיר אותו, הניח לו לישון במנוחה. בשעת צהריים מאוחרת התעורר העני ופנה בנחת לבית העשיר. כשראהו העשיר הוכיחו קשות: "אני משלם לך על היום הזה כדי שתהיה בחברתי ותספר לי על עירי ועל משפחתי, ובסוף אתה הולך לישון? בשביל זה נתתי לך את היום הזה שלא תצטרך לעבוד בו!"

וכך - אומר ה"בן איש חי" - הקב"ה נתן לנו את השבת בכדי שנהיה עמו במחיצתו, בתפילה ובלמוד תורה, ואנחנו מבזבזים את השעות היקרות הללו למנוחה?! "וּשְׁמֵרְתֶם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם" - זהו יום קדוש. הבה ננצל אותו כראוי! (יחי ראובן)

וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ (לג,כג)

פירוש נפלא ומחזק פירש מרנא החתם סופר בפסוק זה: פעמים רבות אנו רואים מאורעות שונים הנעשים בארץ ויש מהם גם שמכאיבים ומצירים לאדם, ואיננו יודעים לאיזה צורך עשה אותם הקב"ה? למה באה עלינו צרה זו ועוד שלל תהיות? אבל כאשר עוברים ימים רבים, ובאים והולכים כל מיני אירועים ומקרים שכשאנו מסתכלים אחורה אנו רואים ומבינים למפרע שלא בחינם עשה ה' ככה אתנו בעבר, כמה טובה גדולה היתה טמונה במאורע שהיה נראה לנו כשוד ושבר עבורנו, ואז שמחה גדולה והודאה פורצת מלבנו לה' יתברך. זה מגלה לנו מרנא החתם סופר, מתבאר בפסוק שלפנינו: "וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי" לאחר שעבר זמן ונעשה תכלית הדבר, אז תבין למפרע לאיזה צורך נעשו המעשים והמאורעות שקרו אתך מלפנים, אבל "וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ" לפני שהוגשמה המטרה בזמן התרחשותה, אין רואים את הצורך במעשים אלו, אין אנו מבינים תמיד תכלית המעשים והמאורעות, כי "מה" מצעדי גבר כוננו", כל דרכיו ומעשיו התבררו לאחר זמן כי מאת ה' היו ובמחשבה מלפניו להיטיב לאדם בדרכיו. כמה דבר זה מחזק ומעודד לא ליפול ברוח המאורעות אשר קורים את האדם, שיש מהם שמכאיבים ומצירים לו מאד, בוודאי לאחר זמן כשיזכה לראות, אז יראה כי הכל מאת ה' ולטובה, ובזה יתחזק לבו בביטחון ואמונה בה' יתברך.

פרושו זה של החתם סופר מובא בספר חוט המשולש (עמוד סז בהערה) כלקח והבנה שיצאה לחתם סופר בעקבות מעשה שקרה עמו וזה לשון המעשה שם: כאשר החתם סופר היה בחור, הוא בא לעיר פרשבורג כדי ללמוד שם, וכל ארוחותיו, ניתנו לו ע"י עשיר אחד מתושבי העיר. באותו זמן התאכסנו חיילים צרפתיים בבתי יושבי העיר וגם אצל העשיר ההוא התאכסנו כמה מהם, בין החיילים היה אחד שהתקרב מאד אל הבחור הקטן משה סופר וביקש ממנו שילמדהו כמה דברים נחוצים ותמורת זאת הוא ינקה את בגדיו וישרת אותו בשאר דברים, הבחור משה סופר לא יכל לסרב והסכים לבקשת החייל.

כעבור למעלה משלושים שנה כאשר החתם סופר כבר היה רב בעיר פרשבורג, פרצה מלחמה בין אוסטריה לצרפת, ופרשבורג היתה בקו החזית, באותו זמן העלילו על החתם סופר שהוא מרגל והביאו אותו לפני משפט צבאי בפרשבורג, כשנכנס החתם סופר לחדר השופטים הכירו מיד ראש השופטים וקרא לו להכנס לחדר מיוחד, שם גילה לו שהוא החייל שגר איתו בבית העשיר בעיר פרשבורג, ושמוחו זה עם זה ומיד הבטיחו שלא יתן לו שום עונש כיון שהוא יודע שהעלילו עליו עלילת שקר, ופטרו מן המשפט ללא דין ודברים כלל. בעקבות מאורע זה אמר החתם סופר את הפרוש הנפלא על הפסוק "וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרְאוּ" כפי שהובאה בתחילת המאמר.

בספר 'אוצרות התורה' מביא עוד מעשה נפלא ממרן הרב שך שביאר כן פסוק זה:
מספרים שהביאו ילד יתום מאב ואם אל מרן הרב שך שישוחח עמו ויחזק אותו בצרה שבאה עליו, אמר לו הרב שך במה אוכל לנחמך על הצרה הקשה שפקדה אותך? גם אני התייתמתי בגיל צעיר ויודע אני את צרתך הגדולה?! אבל אספר לך סיפור שיוכל לחזק אותך, בהיותי בישיבה הבחורים הטובים והמצוינים כשהגיעו לגיל הנשואין היו מקבלים מהמחותן סידור מלא! מה שהיה נקרא בזמנו כל צרכי הדירה והחתונה, וכל אחד שחזר מהאירוסין היו שואלים אותו מה הבאת אתך, זה היה מושג שכל חתן חוזר עם מטען גדול לאחר אירוסין, אמנם מספר הרב שך לילד היתום, אני כשהתארסתי לא קבלתי דירה, באותה שעה אמרו לי חברי שאעזוב את השידוך ואחפש שידוך אחר, שהרי בחור בעל שם כמוך ודאי שראוי לו לקבל סידור מלא, ועוד כיצד תסתדר ללא דירה, אבל הבנתי שהשידוך מן השמים ולכן לא בטלתי את השידוך. והנה באותם ימים הגיעו שמועות שיתכן שתפרוץ מלחמה, וכל אחד ניסה לחשוב כיצד יעזוב את מקומו ולאן, מה יעשה עם רכושו ועוד ספקות קשות... ואני כיון שלא היתה לי דירה משלי וגרתי בדירה שכורה, לא הוקשה עלי לעזוב את מקומי וקמתי ועליתי לארץ ישראל כשכל חברי שגרו בדירה משלהם היה קשה להם לעזוב את דירתם ורכושם ונשארו לגור בפולניה. ממשיך הרב שך לספר, שבסופו של דבר כל חברי נספו בשואה לא נשאר מהם זכר ה' ירחם, רק אני נשארתי בחיים. ואז המשיך הרב שך וצ"ל ואמר לילד היתום, לו היו שואלים אותי או את כל בחור אחר באותו העת האם לקבל דירה זה דבר טוב או לא, ללא ספק כל אחד היה אומר אין דבר טוב יותר מלקבל דירה! אולם עתה התברר למפרע שאי קבלת הדירה היה הדבר הטוב ביותר באותו זמן! כן במצבך, לחיות ללא הורים ברור לכולם שאין זה טוב, אמנם לעתיד יתברר שהכל הוא לטובה, וזהו שאמר הכתוב "וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרְאוּ". (הרב בנימין גולד 'דרשו')

זכות דברי התורה בעלון יעמדו:

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, לירון בן פנינה, אפרת בת מוֹל, נועה בת יעל, קרן בת רחל, עדן בת גילה.
לודע בר קיימא: מוריה בת אורנה, מורן בת רותי, קורל בת סיגל.
לפרנסה טובה: שגי'א בן מרים, מורן בת רותי, לירון בן פנינה.
לרפואה שלמה: ציפורה בת מורוור, ציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה, עזיזה בת שוליקה, שולה בת עזיזה.

לעילוי נשמת: אביגיל בת מרים ז"ל, אהרון רפאל בן רבקה ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשוילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מוֹללה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, ז'קלין לוי בת מסעודה ז"ל, יוסף בעדאש בן נוארה ז"ל, ירושה בת רות ז"ל, זהרה ואסתר ושמחה ומכלוף בר חנינה למשפחת בן שבת ז"ל, אברהם בן חנה ובוֹלוֹן הכהן ז"ל, אסתר בת מרים ז"ל, רות בת יוכבד ז"ל.